

RANSCHBURG VIKTOR: MAGYAR KÖNYVKULTÚRA

szellemi termékek közvetítése a széles közönség részére sokféle úton történik: a legrégebbi mód az élőszóval való előadás, akár iskolaszerű oktató mórban, akár színelőadás formájában. Ezt követte a kéziratban való sokszorosítás, majd ennek közvetlen folytatása: a könyvalakban való közreadás; később a futó jellegű időszak, ú. n. sajtó (napilap, folyóirat, revü) útján való megjelentetés; legújabb időkben pedig a grammofon, a film és a rádió.

Szellemi kincseink közvetítésének mindezen módozatai annyira fontosak, hogy alig lehet őket kulturális jelentőségük szempontjából osztályozni, de tagadhatatlan, hogy a *könyv* valamennyi közt első helyen áll annyiban, hogy csakis ez biztosít valamely irodalmi terméknek mindenki által mindig könnyen hozzáférhető és megszerezhető *állandó jelleget* és ezért bátran mondhatjuk, hogy valamely korszak, vagy nemzet kulturális állapotát és jelentőségét *könyvkultúrája* nyomán ítélni lehet meg a legbiztosabban.

Az, amit könyvkultúrának nevezünk, nem merül ki a könyvtermelés mennyiségében, sem annak minőségében, már azért sem, mert a könyv maga csak közlési forma, a formánál pedig lényegesebb a tartalom, a könyvben megtestesülő szellemi alkotás, vagyis maga az élő irodalom. Egészséges könyvkultúra legelső alapfeltétele a bőséges és értékes irodalmi termelés, aminthogy egészséges irodalmi élet elsőrendű feltétele, hogy minden értékes szellemi alkotás könyvformában megjelenhessen és

a lehető legnagyobb mennyiségen el is terjedjen. A könyvformában való megjelenés és elterjedés ad életet az irodalomnak, ez teremti meg a közönség olvasó vágyát és könyvvásárló készségét és emellett megteremti a könyvek megőrzésének, gyűjtésének, nyilvános és magánkönyvtárak létesülésének lehetőségét is.

A magyar könyvkultúra méreteit és jelentőségét legjobban abból ítélhetjük meg, hogy – számításunk szerint – ezidőszert a mai Magyarországon évenként kb. 25.000.000 darab magyar könyvet vásárolnak, összesen kb. 40.000.000 pengő árban, ami azt jelenti, hogy nálunk minden ember évenként átlag 5 pengőt költ magyar könyvekre és hogy minden lakó évenként átlag három könyvet vásárol.

A könyvkultúra szerves kapcsolatban áll a nemzet erkölcsi, gazdasági és politikai helyzetével és ahol ezen alapfeltételek valamelyike lényegesen változik, ez nyomot hagy az irodalmi életben és így a könyvtermelésben is. Sok tekintetben szomorú példát mutat erre éppen hazánk könyvtermelésének változása a háború előtti időktől a mai napig. 1913-ban, vagyis a háború előtti utolsó évben össztermelésünk 2377 kiadvány volt; 1921-ben, a háború utáni felocsúdás kezdetén majdnem fenn tudtuk még tartani a régi helyzetet: ebben az évben 2318 könyvet termeltünk. Ez a mennyiség azonban 1927-ben már 1792 könyvre csökkent. Számottevő csökkenést látunk a tankönyvek termelésében, amelyekből a megcsönkített ország természetesen lényegesen kevesebbet fogyaszt, annyira, hogy az 1913. év 294 tankönyvkiadványával szemben 1927-ben már csak 141 tankönyv megjelenését mutathatjuk ki. Még elszomorítóbb változás mutatkozik a tudományos könyvek terén, melyekből 1913-ban 826, 1921-ben 539 munkát termeltünk, míg 1927-ben már csak 359 tudományos (természettudományi, orvosi, jogi, történeti, statisztikai stb.)könyv jelenhetett meg Magyarországon. Ezzel szemben a szépirodalom (regény, elbeszélés, színdarab, költemény) terén termelésünk 1913-ban 419, 1921-ben 665, 1927-ben pedig 719 kiadványt tesz ki, mely utóbbiból 493 eredeti, a többi pedig fordítás. A hazai termelés ezen szomorú csökkenése mellett két vigasztaló momentum tűnik fel. Az egyik az, hogy a mai Magyarország területén folyó termelés mellett bizonyos fokú magyar irodalmi élet és némi könyvtermelés is mutatkozik az elszakított területekben is; a másik pedig az, hogy noha a termelés csökken és noha a gazdasági élet küzdelme és a megélhetés gondjai nyomasztóbbak, mint valaha, a könyvvásárlás az ország területén mégis örvendetes mértékben növekedik. Ennek oka közönségünk olvasóvágyának és általános kultúraivójának emelkedésében rejlik.

Ha az évi negyvenmillió pengőre becsülhető magyar könyvfogyasztás a mai gazdasági bajok közepette meglepő kulturális eredményeknek mondható is, ezt a jelenséget nem tekinthetjük egy gyökértelen fa hirte-

len és váratlan kiszűkülésének. A magyar könyvnek nagy múltja van és ez a tiszteletreméltó múlt arra vall, hogy népünk a könyvet minden korban ápolta, becsülte és szerette. Tengernyi gondja ellenére a magyar mindig kész volt áldozatokat hozni azért, hogy a könyv, a kultúra legjellemzőbb terméke, nálunk is meghonosodjék és kifejlődjék.

Abban az időben, amikor a könyvnyomtatást még nem ismerték és a szellemi kincseket csak kézirásos másolatok révén tudták sokszorosítani és megőrizni: a magyar kolostorokban és káptalanokban is dívott a könyvek türelmes másolatása és művészi festegetése. Ezekből az Árpád-kori termékekből csak kevés emlékünknél maradt, köztük a Magyar Nemzeti Múzeum tulajdonában levő, 1228-ban készült és fényesen illusztrált Misekönyv, amelyet *Pray-kódex* néven ismernek. E kódex azért is igen fontos, mert magában foglalja legrégebbi nyelvemlékünket: a Halotti Beszédet és Könyörgést. De világraszóló nevezetessége könyvkultúránknak az a XV. századbéli, olasz festők által díszített kéziratgyűjtemény, amelyet Mátyás királyunk teremtett meg, és amelyet a megrendelő neve után *Corvina* néven ismer az egész művelt világ.

Ugyancsak Mátyás király uralkodása alatt – már 1473-ban – állították fel Budán azt a nyomdát, mely a magyar történetírás értékes termékét, a *Chronicon Budense* néven ismert történelmi munkát állította elő.

Érdekes jelenség, hogy a nyomdák abban a korban általában Európaszerte felette rövid életűek voltak és Hess András, a budai nyomda tulajdonosa is kénytelen volt üzemét rövid idő múlva megszüntetni, úgyhogy hazánknak azután sokáig egyáltalában nem volt nyomdája. De ez nem akadályozta meg teljesen a magyar könyvek kiadását; íróink külföldi nyomdákat bíztak meg magyarnyelvű műveik előállításával. Így jelentek meg Krakkóban, Komjáthi Benedek fordításában Szent Pál levelei és még 19 más magyarnyelvű könyv. A magyar könyvkultúrát szolgálta az 1534-ben Brassóban alakult Honter János-féle nyomda, majd röviddel rá, 1536-ban Nádasdi Tamás alapít nyomdát a Sárvár melletti új szigeten, Heltai Gáspár pedig Kolozsvártt kezdi meg értékes nyomdai működését 1550-ben. Nagyszombatban 1577-ben Telegdi Miklós megalapítja az *Egyetemi Nyomdát*, mely 1777-ben Budára kerül. Ez a nyomda az Egyetem oltalma alatt megszakítás nélkül 350 év óta működik és ma is számottevő tényező könyvkultúránk terén. Kiadványainak száma az ezret messze felülmúlja.

Ettől az időtől kezdve a magyar könyvtermelés szakadatlan folyamatban rohamosan fejlődik és ezerszámra jelennek meg a magyar ősnymtatványok. Külföldön általában azokat a könyveket nevezik ősnymtatványoknak, amelyek a könyvnyomtatás feltalálásának századában, tehát 1500 előtt jelentek meg. Nálunk 1711 a határ, a szatmári békekötés esz-

tendeje és egyúttal az az év, amelyben az első terjedelmes magyar irodalomtörténet, Czittinger Dávid műve, a *Specimen Hungariae Litteratae* napvilágot látott, ősnymotványaink jegyzékét Szabó Károlynak köszönhetjük, akinek igen megbízható adatokat tartalmazó kétkötetes művét később Sztripszky Hador egészítette ki. Szerintük 1711-ig 2245 magyar nyelvű és 2733 másnyelvű, összesen tehát majdnem 5000-féle könyv jelent meg Magyarországon.

A belföldi magyar könyvtermelés mellett, számos magyar ifjú külföldi iskoláztatása folytán, ebben a korszakban külföldön is jelentek meg magyar könyvek. Így Apáczai Tsere János „*Magyar Encyclopaedia*” című könyve 1653-ban Utrechtben látott napvilágot. E könyv öt évvel *Descartes* halála után jelent meg és már magyar nyelven ismerteti a nagy francia filozófus rendszerét.

A XVIII. század végétől kezdve, a nemzeti megújhódással lépést tartva, a magyar könyvtermelés is erősödik. Noha a XVIII. század végén és a XIX. század elején íróinknak még nehéz küzdelmet kellett folytatniuk műveik megjelenéseért, a kiadás lehetősége és a közönség vásárlókészsége folyton nagyobbá válik.

Természetszerűleg csak a gazdasági élet modernizálódása, a közlekedés kifejlődése és a politikai függetlenség helyreállítása ad igazi lendületet a magyar könyv életének. Petőfi, Arany, Jókai és a XIX. század második felének írói már lüktető kapcsolatban állnak a közönséggel, megkedveltetik a könyvet a magyar nép szélesebb rétegeivel is, sikerre, népszerűsége, bátorításra találnak és munkáik kiadását a közönség fejlődő könyvszeretete mindjobban megkönnyíti.

Ma már a magyar könyvkultúra nemcsak a lakosság számarányához képest mondható hatalmasnak, hanem kimagasló jelenségei és messzevilágító eseményei is vannak, amelyek nélkül értékes és jelentős kulturális élet elképzelhetetlen volna. A kulturális élet minden területén egyrészt szélesen hömpölygő, jószívnalú átlagtermelés szükséges, de másrészt messziről látható, kimagasló csúcok és irányjelző világítótornyok is nélkülözhetetlenek.

A könyvkultúra közvetítői, a kiadók és könyvkereskedők akkor teljesítik a hivatásukat, ha az olvasók körét minél jobban kiszélesítik és minden szerzőnek, de különösen irodalmunk nagyjainak minél nagyobb közönséget szereznek. Ez a nagyjelentőségű közvetítő munka nálunk különösen *Petőfi* és *Jókai* műveinek terjesztésénél aratott nagy sikert. Fájdalmasan rövid élete során *Petőfi* számos verskötetének külön kiadásain kívül két gyűjteményes kiadást is rendezhetett összes műveiből. Halála után pedig, amikor 1867-ben az osztrák elnyomás megszűnt, valóságos áradata jelent meg a legkülönbözőbb, díszes és nagyszabású, valamint egyszerű és olcsó *Petőfi*-kiadásoknak. Külön említést érdemel *Petőfi*

összes költeményeinek milleniumi kiadása, amely jó kiállításban, 788 oldalnyi terjedelemben, egykoronás árban került a könyvpiacra és így világitó példája lett az olcsó magyar könyvnek.

Ahol az üzletszerű kiadóvállalatok a közönséget megfelelő szakmunkákkal ellátni nem bírják, ott tudományos egyesületeink lépnek sorompóba, hogy a hiányokat kipótolják és a szükségleteket kielégítsék. Így a 19. század második felében folyóiratok mellett számos hazai és külföldi szakmunkát adott ki a M. kir. Természettudományi Társulat, a Magyar Mérnök- és Építészegyesület, az Orvosi könyvkiadóvállalat, a M. T. Akadémia könyvkiadóvállalata stb., úgyhogy az egyetemi és főiskolai képzés magyarnyelvű könyvekkel teljesen elvégezhetővé vált.

Más szempontból igen jelentékeny és nagyhatású esemény volt 1896-ban Jókai műveinek százkötetes nemzeti kiadása, amely a hazai társadalom legszélesebb rétegeit vonta be a magyar író és a magyar könyv iránti kötelező hódolat körébe és ezáltal még ma is megnyilvánuló, sőt állandóan erősödő lehetőséget teremtett meg íróink összes munkáinak gyűjteményes kiadására.

Nyelvünk elszigeteltsége miatt a magyar könyv szerepe nemzetközi vonatkozásban nagyon egyoldalú. Feltűnő, bár érthető jelenség, hogy a mi közönségünk rajongással és hódolattal fogadja az idegen irodalmak nagyjainak magyarra fordított műveit, ellenben a mi kiváló íróink nehezen találnak megfelelő fordítót, kiadót és közönséget külföldön. A mi művelt közönségünk nemcsak fordítások révén ismerkedik meg a külföld irodalmával, de az eredeti német, francia és angol kiadásokat is nagy mértékben vásárolja, viszont magyarnyelvű könyv a magyar nyelvterületen kívül alig talál olvasót.

Idegen művek lefordításának 1922-ig, amíg az eredeti mű szerzőjének engedelmé nélkül is megjelenhettek, anyagi okai is voltak. De a fordítások sűrű megjelenése tekintetében az a körülmény sem hozott változást, hogy a Berni Egyezményhez való csatlakozásunk óta fordítás csakis a szerző beleegyezésével, tehát megfelelő tiszteletdíj ellenében adható ki. Ezt a csatlakozásunkat a Berni Egyezményhez Trianon követelte, de a békeparancsnak ezt az egy pontját nem tekintettük kényszernek, mert kormányunk már a háború előtt, az 1913-ban Budapesten megtartott Nemzetközi Kiadói Kongresszuson kijelentette, hogy az említett nemzetközi egyezményhez méltányossági szempontból csatlakozni kíván.

Tévedés volna azt hinni, hogy a magyar közönség a külföld irodalmából csakis a nagy elbeszélők műveit fogyasztja. Dumas, Sue, Zola, Dickens, Dosztojevszki és a többi nagy regényíró mellett minden magasabbrendű, mélyebb lelkületű világirodalmi alkotás hálás közönségre akad nálunk. Dante Divina Commediája, Goethe Faustja, Shakespeare színművei számos fordításban jelentek meg; Baudelaire, Byron, Camoëns,

Cervantes, Heine, La Fontaine, Leopardi, Milton, Molière, Puskin, Rilke, Tasso stb. nagy költőink fordításában ma is állandó cikkei a magyar könyvpiacnak. Anatole France, Victor Hugo, Baskircseff Mária magyar fordításai óriási példányszámban forognak közkezen. A külföld nagy tudósai: Bergson, Darwin, Diderot, Hume, Huxley, Le Bon, Mommsen, Ostwald, Reclus, Spencer, Wundt stb. fordított irodalmunk számottevő és állandóan keresett és olvasott termékei.

A könyv terjesztésének első feltétele: a közönség szeretete, hódolatig menő rajongása a könyv iránt nálunk századról-századra fokozódik és jelenleg alig van nép, amely számarányához és gazdasági erejéhez mérten annyi könyvet fogyasztana, mint a magyar. Ez a vásárlási készség adta meg a lehetőséget egészen magas színvonalú könyvkiadói és könyvterjesztési szervezet megteremtésére, amely viszont a nyomdászatot is magas fokra fejlesztette, úgy hogy ma sokezer és ezer kéz foglalkozik könyvek nyomdai előállításával és bekötésével, valamint azok terjesztésével. Budapestnek kb. 100 nagyszerűen berendezett és felszerelt könyvkereskedése van és a vidéki városokban is nagyarányú, gyönyörűen felszerelt könyvesboltok tanúskodnak a magyar könyvkultúra fejlettségéről. Vidéki könyvkereskedéseink száma kb. 250 és figyelemreméltó, hogy tizenkét vidéki városban öt vagy ennél több könyvkereskedés működik.

Kiadóink nagyarányú könyvtermelését a terjesztés egyéb módjai is támogatják, így különösen a részletüzlet mutathat rá az utolsó harminc esztendőben igen jelentékeny eredményekre, amelyek nélkül irodalmunk felette kiváló termékei, különösen a lexikális és egyéb ismeretterjesztő munkák, valamint íróink gyűjteményes kiadásai nem létesülhettek volna. A könyvterjesztés ezen módszerét világszerte művelik, de sehol sem hárul rá olyan nagy feladat, mint nálunk, ahol éppen ezzel az odaadó tevékenységgel lehetett a közönség újabb és újabb rétegeit a könyvkultúra részeseivé tenni.

A magyar könyvkultúra fejlettségében az irodalom belső értéke, a könyvkiadás és könyvkereskedelem szervezettsége mellett jelentékeny szerepe van a könyvek tetszetős külsejének is. A szép könyv nagyobb hatással van a közönség lelkére, mint a gondozatlan, pongyola külsejű és ezért a könyvek előállításában, a nyomásban és kötésben, valamint a képekkel való díszítésében folyton fokozódó gondosság és ízlés mutatkozik. Ez a törekvés és tevékenység a könyvek helyes formája és tetszetős külseje körül, melyet „grafika” néven ismerünk, már a könyvnyomtatás kezdetétől fogva érvényesült és nyomdászaink már a XVI. és XVII. században a betűk helyes megválasztásával, vonalas, vagy díszes keretek és leginkább képes címlapok alkalmazásával igyekeztek a könyvek külsejét emelni. Igen kedves, magyaros jellegűek voltak a XVIII. század végének

és a XIX. század első évtizedének kiadványai. Így például Gvadányi, Baróti Szabó Dávid, Bacsányi, Dugonics, Csokonai Vitéz Mihály és Kisfaludy Károly és Sándor könyveinek címlapjai örök mintaképei a jó grafikának, a művészi és nemzeti ízlés helyes összeforrásának.

Ez a nemzeti irány a könyvek külsejében a XIX. század közepe táján különösen Petőfi Sándor egyes köteteinek külsejében nyilatkozik meg és később különösen Ráth Mór kiadványai állanak magas színvonalon. A könyvkötészet terén a XVIII. században a nagyszombati jezsuita nyomda termékei válnak ki gazdag díszítésükkel, később Debrecenben a Dávidházy, a XIX. század vége felé pedig a francia amatőrkönyvkötők méltó versenytársat találtak Gottermayer Nándor műhelyében. Ebben az időben a bibliofil irány Szana Tamás tevékenységével kelt szárnyra és elég számos nagy gonddal készült illusztrált könyvben érvényesült.

Könyvillusztrátoraink közül első helyen Zichy Mihályt kell megemlítenünk, aki Madách Ember tragédiájának, majd később Arany János Balladáinak megillusztrálásával örök emléket állított magának. A mai kor is jelentős helyet biztosít a magyar grafikai törekvéseknek épúgy a könyvek gondos tipográfiája, mint az illusztrálás terén. A könyvillusztrációban három főirány alakult ki. A népies motívumokon nevelkedett díszítő irány, a festői hagyományokat követő stílus és a szigorú logikán épült architektonika. Művelőik, mint például Divéky József, Falus Elek, Fáy Dezső, Fiora Margit, Gara Arnold, Jaschik Álmos, Kozma Lajos, Haranghy Jenő, Reiter László, Molnár C. Pál, Végh Gusztáv stb. külföldi kiállításokon is sok elismerést szereztek a magyar könyvkultúrának. A könyvek tipográfiájának művészi gondozásában Bíró Miklóst, Kner Imrét, Kún Mihályt, Reiter Lászlót és Teván Andort illeti elismerés.

A Magyar Bibliofil Társaság 1920 óta áll fenn és kiállításaiival, valamint szépen nyomtatott kiadványaival pezsgő életet vitt a magyar könyvdíszítés fejlődésébe. Különösen első kiállításának volt nagy jelentősége. Ez a XX. század könyvművészetét mutatta be és a külföldi példák több magyar nyomdász és kiadó tevékenységére kihatással voltak. A társaság kiadványai közül a legnevezetesebb Végh Gyula munkája, a „Régi magyar könyvkiadó- és nyomdász jelvények”. Ugyancsak ő írta le Apponyi Sándor gróf gyűjteményének ritkaságait „Rariora et Curiosa” címen.

A könyv szeretete, kulturális fontosságának felismerése már az ókorban – amikor a kéziratkeercsek pótolták a könyvet – azok gyűjtésére és későbbi korok számára való megőrzésére ösztönözte a tudósokat és a fejedelmeket. Nálunk is a monostorokban és iskolákban, valamint a főúri kastélyokban biztos hajlékra találtak a kéziratok és később a könyvek. Kétségtelen, hogy már Kálmán királyunk ezirányú hajlamának köszönte a „Könyves” dísznevet és Mátyás királyt, amikor tömegesen rendeli a szebbnél-szebb kéziratokat, bizonyára szintén a nemes gyűjtési

szenvedély vezette. A kéziratnak és a könyvnek olyan nagy volt a becse, hogy a XV. és XVI. században vasláncokkal erősítették az egyes könyveket a könyvtári állványokhoz, nehogy lopás áldozatai legyenek.

Úgy látszik, a könyvek megőrzése és megóvása nemcsak természetes vágya volt a kultúra barátainak, hanem felette szükséges intézkedés is volt a könyvek ellenségeivel szemben. Csakis a nagyon odaadó gondosság tudta a könyveket, mint kultúránk kincseit a pusztulás ezer veszedelmétől, elsősorban rágó állatok fogaitól, tűzvésztől és hozzá nem értők rombolásától megmenteni és ez az oka annak, hogy a régi nyomtatványok ma annyira ritkák. A magyar könyvtárak különösen az ország határvidékein, a Felvidéken és Erdélyben tudtak zavartalanul fejlődni, mert ebben az időben, amely a könyvnyomtatás feltalálását követte, a XVI. és XVII. században, az országnak nagy része török megszállás alatt volt. Ez a szomorú körülmény okozta napjainknak azt a lesújtó helyzetét, hogy éppen a trianoni békekötés által elszakított területeken vannak könyvkultúránk legrégebb és legbecesebb gyűjteményei, a megmaradt szűkebb hazában pedig nélkülöznünk kell a XVI. és XVII. századból eredő magyar könyvtárakat.

A magyar könyvtárügy fejlődése szoros kapcsolatban áll a reformáció kulturális hatásával és az iskolák gyarapodásával. Igazi lendületet a szakiskolák felállításával vett a XIX. század elején, majd a XIX. század második felében állami és társadalmi feladattá lett a könyvtárak szervezése. A földművelésügyi minisztérium kezdeményezte a népkönyvtárak felállítását és elég volt egy község egyszerű kérése, hogy teljes népkönyvtárat kapjon, költségmentesen, bekötve: ezt a feladatot később a vallás- és közoktatásügyi minisztérium is magáévé tette, amely a községek ellátása mellett rendszeresen szervezte az összes állami elemi iskolák ifjúsági könyvtárait. Egyidejűleg az ország minden vidékén a kaszinók és egyesületek versenyeztek a könyvtárak felállításában és gyarapításában.

Nagyszerű magángyűjtemények is keletkeztek. A XIX. század második felében Emich Gusztáv, Dankó József, Ráth György, Todorescu, Ágoston József szereztek maguknak érdemet a magyar nyelvű és magyar vonatkozású ősnymtatványok gyűjtése körül.

Könyvgyűjtőink Ráth György, az Orsz. Iparművészeti Múzeum vezetője körül csoportosulva, 1882-ben nagystílű könyvkiállítást rendeztek, amely impozáns formában mutatta be könyvkultúránk hatalmas kincseit.

Könyvtáraink közt az 1635-ben alapított Egyetemi Könyvtár, az 1802-ben megkezdett Nemzeti Múzeumi Könyvtár és az 1825 óta fennálló Akadémiai Könyvtár valóságos kultúrközponttá emelkedtek.

Az Egyetemi Könyvtár állománya már 1927-ben 550.000 kötet volt,

ezek mellett még 144 kódex és 3400 oklevél; a Magyar Nemzeti Múzeum állománya 515.000 kötet, ezenkívül 20.000 kézirat, – köztük 10 Corvina – és egymillió okirat, a Magyar Tudományos Akadémia pedig 200.000 kötet könyvet őriz 2400 kézirattal és 20.000 oklevéllel.

Nem annyira könyvállományának hatalmas arányaival, mint inkább berendezésének és szervezetének modernségével magas színvonalon áll a *Fővárosi Nyilvános Könyvtár*. Ez 1895-ben létesült és két fő-részből áll. A központi könyvtárból, amely a szaktudás céljait szolgálja és időnként a szükségletnek megfelelő bibliográfiai összefoglalásokat bocsájt a közönség rendelkezésére, és a fiókkönyvtár hálózatából, amely Budapest közönségét 12 fiókkönyvtár helyiségeiben látja el modern szép-irodalmi és ismeretterjesztő olvasmánnyal. A Fővárosi Nyilvános Könyvtár 1927-ben több mint 32.000 könyvvel szaporodott, könyvkölcsönzési és olvasói forgalma pedig 1927-ben közel százmillió kötetre rúgott.

Könyvkultúránk képe tökéletlen volna, ha nem beszélénk arról is, hogy milyen kimagasló az a munka, amelyet az arra hivatottak a magyar nyelven megjelent könyvek pontos lajstromozása és tüzetes könyvészeti leírása terén teljesítettek. Büszkén mondhatjuk, hogy a magyar könyvek jegyzékbe foglalása (bibliográfia) hiánytalanul, tökéletesen megvan az első magyar könyvtől kezdve egészen a múlt napokban megjelent könyvekig. Ez a könyvészet az imént említett Szabó Károly által szerkesztett és Sztripszky Hiador által kiegészített ősnymtatvány-bibliográfiával kezdődik, mely a könyvnyomtatás kezdetétől 1711-ig terjed. A további idők könyvészetének létrehozásában a Magyar Könyvkiadók és Könyvkereskedők Országos Egyesülete szerzett magának elévülhetetlen érdemeket, amennyiben az 1711-től kezdve megjelent összes könyvek jegyzékét bibliográfiailag összeállította és kiadta. Ezen összeállítások nagy részét 1712-1785-ig és 1886-1910-ig Petrik Géza, az 1876-1885-ig terjedő kötetet pedig Kiszlingstein Sándor szerkesztette. Az 1910-től napjainkig való bibliográfia részben a Magyar Könyvkereskedők Országos Egyesületének Évkönyveiben, részben pedig a Corvina című szaklapban jelent meg. De ennek az anyagnak könyvben való megjelenítése szintén folyamatban és előkészületben van.

Könyvkultúránk jelentőségét mutatja Szinnyei József tizennégy-kötetes hatalmas munkája, a „Magyar írók élete”, amely kb. 40.000 magyar író életrajzi adatait és irodalmi tevékenységét dolgozza fel.

A magyar könyv irodalmi és technikai életével négy folyóirat foglalkozik, és pedig a majdnem 50 év óta megjelenő, a Rédey Tivadar által szerkesztett „Magyar Könyvszemle”, a Síkabonyi Antal által szerkesztett „Magyar Könyvbarátok Lapja”, a Szántó Andor által szerkesztett „Corvina” és a Bíró Miklós által szerkesztett „Magyar Grafika”; ezen-

kívül a Magyar Bibliofil Társaság által most megindított Évkönyv is a magyar könyv ügyét szolgálja. Mindezen folyóiratok értékesnél értékesebb tanulmányokat és cikkeket közölnek állandóan a magyar könyv múltjáról, jelenéről és fejlődési lehetőségeiről.

A magyar könyvkultúra megismerése sokaknak talán meglepetés, de bizonyára minden magyar embernek öröm, elégtétel és biztatás egy szebb jövőre.

